

32e Jaarvergadering International Waterfowl Research Bureau

De jaarvergadering van het IWRB werd van 22-26 september 1986 gehouden te Slimbridge (Engeland). Dit keer waren de toekomstige doelstelling, uitbreiding van het hoofdkwartier en de daarmee samenhangende wijzigingen van de *Constitution and Rules* de hoofdonderwerpen van bespreking. Er werd tevens besloten om het hoofdkwartier blijvend (voorlopig 10 jaar) te vestigen bij de *Wildfowl Trust* te Slimbridge. Aan de beraadslagingen werd door c. 100 deelnemers uit meer dan 40 landen deelgenomen. Het aantal landen dat bij het IWRB is aangesloten, is met Argentinië uitgebreid tot 38.

Hoofdkwartier Sinds de jaarvergadering in februari 1985 is er veel veranderd en gebeurd op het hoofdkwartier. Naast de honorary-director Prof. Geoffrey Matthews, die eind 1987 aftreedt, is de staf van het bureau met de volgende betaalde krachten bezet: Mike Smart (assistant director- conservation), Joost van der Ven (assistant director- development), Dr Jean-Yves Pirot (assistant-research), Jean-Yves Mondain-Monval (research officer). Van der Ven werd voor 2 jaar met salaris en reisbudget "uitgeleend" door het ministerie van landbouw en visserij. Dr Derek Scott is begonnen met een survey van wetlands en watervogels in Azië, in navolging van het *Neotropical Wetlands Project*. Montserrat Carbonell (standplaats Buenos Aires) is aangesteld voor verdere uitbouw van het laatste project.

De professionalisering van het bureau is dringend noodzakelijk voor de verdere ontwikkeling naar een wereldomspannende organisatie, die behalve met alle watervogels meer en meer te maken krijgt met behoud en beheer van wetlands als natuurlijke hulpbron, mede in relatie tot het secretariaat van de Wetlands-Conventie. De fondsen hiervoor en voor de uitbreiding van het bureau moeten in de naaste toekomst door de 38 lidstaten en de aangesloten organisaties worden opgebracht, omdat aanvullende fondsen, zoals van het *World Wildlife Fund*, slechts voor deze overbrugging naar een meer professionele organisatie beschikbaar zijn.

Toekomstige ontwikkelingen Behalve over de noodzakelijke uitbreiding en verandering van de organisatie was er ook een uitgebreide discussie of de IWRB zich in de toekomst moet blijven beperken tot *waterfowl* of moet veranderen in een internationaal *wetland* onderzoeksbureau. In het verleden bleek juist de beperking tot watervogels de kracht van IWRB in vergelijking met de *International Council for Bird Preservation* (ICBP), die zich met alle vogelgroepen bezighoudt. Nu is er duidelijk behoefte aan een verruiming van de doelstelling tot een wetland research bureau, waarbij de ecosysteembenadering steeds belangrijker wordt. Tevens zullen contacten over andere fauna-groepen, vegetatie, hydrobiologie en hydrologie noodzakelijk

zijn. De verbreding van de doelstelling sluit aan bij de huidige activiteiten: bemoeienissen in verband met behoud en beheer van wetlands, de wetland surveys van hele continenten, het trainingsprogramma ten behoeve van beheer van wetlands, en het wetenschappelijke deel van het secretariaat van de Wetlands-Conventie (IUCN doet de juridische kant van het secretariaat). Concrete voorstellen voor de te veranderen taakstelling en de gewenste structuren zullen in 1987 worden besproken en vastgesteld.

Werkgroepen Het IWRB telt 15 werkgroepen en c. 10 subgroepen, die zich met bepaalde problemen of bepaalde soorten bezighouden. Hieronder worden alleen de belangrijke nieuwe ontwikkelingen gemeld. De nieuwe assistent-director stelt zich voor een jaarlijkse nieuwsbrief samen te stellen met plannen en resultaten van onderzoek van de werkgroepen.

De *Duck Research Group* wordt door het hoofdkwartier gecoördineerd en heeft contacten in 63 landen in Europa, Afrika en Azië. Na de recente publicatie over de populatietrends in de periode 1967-83 is het de bedoeling om in 1987 een overzicht van telresultaten over 20 jaar te publiceren. Op basis van gegevens uit de winters 1969/70, 1978/79, 1981/82 en 1984/85 wordt een overzicht gemaakt van de belangrijkste gebieden waar eenden in strenge winters terecht kunnen. Het is de bedoeling om de midwintertellingen in het Mediterrane gebied, Afrika, Azië en het Oostzeegebied te verbeteren.

De *Goose Research Group* (algemeen coördinator: J. Madsen). Het is de bedoeling om voorlopig met de soortcoördinatoren door te gaan, maar een betere coördinatie van de teldata en het ringonderzoek zal de algemeen coördinator moeten doen. Madsen is van plan een data-base in Kalø op te zetten waarin alle Palearctische ganzengegevens per regio worden opgeslagen. Door internationale samenwerking zouden beheers- en beschermingsplannen voor soorten kunnen worden opgesteld. Over twee à drie jaar zal in Kalø een conferentie over ganzen worden georganiseerd.

De *Feeding Ecology Research Group* (P. R. Evans) zal samen met de *Wader Study Group* de tweejaarlijkse symposia voortzetten. Het volgende symposium zal in oktober 1989 plaatsvinden in Kalø. De vorig jaar aangekondigde *Grebe Research Group* is samen met de ICBP gevormd onder leiding van Jon Fjeldså. Er is een overzicht gemaakt van belangrijke onderzoeksvragen en beschermingsproblemen. De *Pelican Research Group* (A. Crivelli) zet het onderzoek voort naar populatiedynamica, voedselbiologie en invloed van pesticiden bij Witte Pelikaan en Kroeskoppelikaan in ZO-Europa en het Nabije Oosten. De *Neotropical Wetlands Research Group* heeft nu drie geografische subgroepen met ieder een eigen coördinator: Caraïbische gebied Peter Bacon (Jamaica), Midden-Amerika Jorge Correa (Mexico) en Zuid-Amerika Luis German Naranjo (Colombia). Bij de *Ringling Research Group*, *Hunting Rationalization Group*, *Wetland Management Group* en de *Swan Research Group* (Oude Wereld) zijn nog vacatures voor een coördinator.

Wetlands-Conventie Dit jaar is het aantal lidstaten met België en Mexico toegenomen tot 40 en is het aantal wetlands dat onder de conventie is gebracht, uitgebreid tot 344 met een gezamenlijke oppervlakte van meer dan 20 miljoen ha. Het zogenaamde Parijse protocol, dat nodig is om de verschillende talenversies van de conventie gelijk te stellen en dat het mogelijk moet maken om wijzigingen in de tekst aan te brengen, is na ratificatie door IJsland (als 22e land) in werking getreden. De derde conferentie van partijen zal van 27 mei tot 5 juni 1987 in Regina (Canada) worden gehouden. Naast algemene en organisatorische zaken zal aandacht worden besteed aan speciale onderwerpen, zoals:

- criteria om vast te stellen dat een wetland van internationale betekenis is. De reeds bestaande criteria dienen zodanig uitgebreid te worden dat zij ook toepasbaar zijn op toendra-gebieden en tijdelijke natte gebieden in de tropen. Er is ook behoefte aan kwantitatieve criteria voor andere groepen dan watervogels;
- flyways van vooral watervogels om (opnieuw) populatiegrootten vast te stellen in verband met de 1%-norm en de noodzaak te komen tot een keten reserватыn in een bepaalde flyway; en
- *wise use* van wetlands. Dit begrip uit de conventie dient nader omschreven te worden. Ook richtlijnen voor verstandig gebruik van wetlands en hun natuurlijke hulpbronnen in ontwikkelingslanden zijn hard nodig.

J. Rooth

Uitreiking Herman Klomp prijs

Op 29 november 1986 werd tijdens de Landelijke Dag — georganiseerd door de Nederlandse Ornithologische Unie (NOU), de Samenwerkende Organisaties Vogelonderzoek Nederland (SOVON) en de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels — voor de eerste keer de Herman Klomp prijs uitgereikt. Deze prijs is door de drie verenigingen ingesteld om de herinnering aan het werk en persoon van hun oudvoorzitter Prof. Dr H. Klomp levend te houden (zie *Limosa* 59: 98). Voor de prijs komen jonge amateur-ornithologen in aanmerking die in de drie jaren voorafgaande aan de uitreiking van de prijs de aandacht hebben getrokken door een publikatie over vogelkundig onderzoek dat direct of indirect van belang is voor de vogelbescherming.

De eerste keer werd de prijs (naast een geldbedrag en een oorkonde, bestaande uit een door Frits-Jan Maas vervaardigd beeldje van een broedende Kievit en een door de importeur van Swift beschikbaar gestelde kijker) uitgereikt aan Rob G. Bijlsma voor zijn artikel "Over de broedassociatie tussen Houtduiven *Columba palumbus* en Boomvalken *Falco subbuteo*" (*Limosa* 57: 133-139) en aan Wim C. Mullié en Peter L. Meininger voor hun artikel "The decline of bird of prey populations in Egypt" (*ICBP Techn. Publ.* 5: 61-82).

Volgens de jury getuigt het artikel van Bijlsma van originaliteit qua vraagstelling en uitwerking. Tevens is het een voorbeeld van het op zorgvuldige en vasthoudende wijze verzamelen en het op heldere wijze

uitwerken van gegevens. De publikatie vormt daarvoor een belangrijke bijdrage aan de verdere ontwikkeling van de Nederlandse amateur-ornithologie. Met de toekenning van de prijs heeft de jury ook de overige activiteiten van de auteur op het terrein van de amateur-ornithologie, die hem doen kennen als een veelzijdig, scherpzinnig, onvermoeibaar en stimulerend veldornitholoog, willen honoreren.

De publikatie van Mullié & Meininger stoelt volgens de jury op deugdelijk onderzoek en vormt een belangrijke bijdrage aan de internationale vogelbescherming. De problematiek wordt overzichtelijk weergegeven. Er wordt op inventieve wijze verband gelegd tussen de afname van de aantallen roofvogels en de mogelijke oorzaken van deze afname. De toekenning van de prijs is mede een erkenning voor de overige activiteiten van Mullié en Meininger. De jury heeft daarbij vooral het oog gehad op het vele onderzoek dat zij sinds 1977 in Egypte hebben verricht ten behoeve van het *Birds of Egypt* project. Zij hebben daarbij onder moeilijke omstandigheden pionierswerk verricht om de Egyptische avifauna in kaart te brengen. Hun onderzoek wordt gekenmerkt door een vindingrijke aanpak, een groot doorzettingsvermogen en het vermogen om onderzoekresultaten te vertalen naar praktische vogelbeschermingsmaatregelen. Bij dit laatste hebben zij tevens oog gehad voor de problemen van de plaatselijke bevolking.

De jury hoopt dat de toegekende prijs zowel voor Rob Bijlsma als voor Wim Mullié en Peter Meininger een stimulans zal vormen om met de genoemde werkzaamheden door te gaan.

De jury bestond in 1986 uit J. H. van Balen (NOU), R. G. M. Kwak (SOVON), H. J. Over (Vogelbescherming), C. W. M. van Scharenburg (SOVON), A. L. Spaans (NOU) en S. Woldhek (Vogelbescherming).

Boekenbibliotheek NOU

Zoals vele in de literatuur snuffelende vogelaars bekend zal zijn, beschikt de NOU over een omvangrijke tijdschriftenbibliotheek, die is gehuisvest in de bibliotheek van het Instituut voor Taxonomische Zoölogie (Zoölogisch Museum) te Amsterdam. De tientallen tijdschriften in deze bibliotheek worden verkregen door ruiling met *Ardea* en *Limosa*.

Daarnaast bestaat sinds kort een boekenbibliotheek, die is ondergebracht in de bibliotheek van het Biologisch Centrum van de Rijksuniversiteit Groningen te Haren. De kern van deze bibliotheek wordt gevormd door boeken welke door de uitgevers ter bespreking aan *Ardea* en *Limosa* worden aangeboden. Sinds kort wordt namelijk van recensenten verwacht dat de door hen besproken boeken ter beschikking worden gesteld van de NOU-boekenbibliotheek. Aangezien de regeling nog maar kort bestaat, is het aantal dat middels deze weg is verkregen nog maar klein. Door toevoeging van een tweetal legaten (uit de boeken van wijlen de heren H. Klomp en H. N. Kluyver) telt de bibliotheek nu reeds bijna 250 banden.

Personeel van de bibliotheek van het Biologisch Centrum draagt zorg voor het beheer van het NOU-boekenbezit. Daardoor bestaat de mogelijkheid deze

boeken te lenen via een openbare bibliotheek of universiteitsbibliotheek in Nederland. De boeken kunnen ook rechtstreeks worden aangevraagd (p/a Bibliotheek Biologisch Centrum, Postbus 14, 9750 AA Haren Gn); de portokosten zijn dan voor rekening van de aanvrager. Wij stellen ons voor de lezers van *Limosa* middels inventarislijsten geregeld op de hoogte te stellen van nieuwe aanwinsten. Om de ornithologische gemeenschap in Nederland zo goed mogelijk te kunnen bedienen, wordt gestreefd naar een snelle groei van de bibliotheek. Enerzijds wordt uitgevers verzocht bespreek-exemplaren beschikbaar te stellen, anderzijds wordt een beroep gedaan op schrijvers om een exemplaar van hun boek, dissertatie, rapport of scriptie ter beschikking te stellen aan de bibliotheek. Deze publikaties worden dan tevens gesignaleerd of besproken in *Ardea* of *Limosa*. Tenslotte: schenkingen zijn natuurlijk zeer welkom!

Wie een boek ter plaatse wil inzien, wende zich tot de balie van de bibliotheek van het Biologisch Centrum (Kerklaan 30, op 10 min loopafstand van het NS-station Haren). Deze is op werkdagen geopend van 9u00 tot 17u00 (beperkte openstelling in juli en augustus, tel. 050-632376). *Commissie NOU-boekenbibliotheek, Ruud van Halewijn & Theunis Piersma, p/a Bibliotheek Biologisch Centrum, Postbus 14, 9750 AA Haren Gn.*

Roeken in Nederland

De oudste telling van Roeken in Nederland stamt uit 1924, toen het aantal nesten op 30 000 werd geschat. In 1944 lag dit aantal tussen de 40 000 en 50 000. Sindsdien is de stand sterk afgenomen tot een dieptepunt van c. 10 000 in de jaren 1970-75 werd bereikt. Sindsdien heeft de stand zich weten te herstellen tot 20 000 nesten in 1980 en 28 000 nesten in 1985. Vooral in Gelderland is deze trend uitgesproken. In Drenthe, Overijssel en Noord-Brabant was het herstel ook duidelijk. In Zuid-Limburg neemt de populatie wel toe, maar dat gaat hier niet gepaard met uitbreiding van het aantal kolonies. Het rapport *Inventarisatie van de Roek in Nederland in de jaren 1970, 1975, 1980 en 1985* kan worden aangevraagd bij het Ministerie van Landbouw en Visserij, Directie Natuur, Milieu en Faunabeheer, Postbus 20 401, 2500 EK 's-Gravenhage.

Inventarisatieatlas

In 1981 werd door Staatsbosbeheer de *Inventarisatieatlas Flora en Fauna* uitgegeven. In 1986 raakte deze uitverkocht. Wegens de grote vraag is nu een herdruk verschenen. De atlas (28x35 cm) bevat alle kaartbladen van de topografische kaart 1: 50 000, verkleind tot 1: 80 000. Het is éénkleurendruk. Op de kaarten is het raster van de atlasblokken en uurhokken opgenomen. Voor iedereen die veel in het veld verkeert een onmisbaar hulpmiddel om de plaats van een waarneming te bepalen of om een route uit te zetten.

In de herdruk zijn alle kaartbladen vervangen door de meest recente uitgave, voor zover eind 1986 beschikbaar. De prijs van de atlas bedraagt f 30 (ongewijzigd) en is te bestellen door overmaking van dit bedrag op postbank 54430 ten name van het Staatsbosbeheer te Utrecht onder vermelding van "Inventarisatieatlas".

Forktail

In oktober 1986 verscheen de eerste aflevering van het tijdschrift *Forktail*, orgaan van de *Oriental Bird Club*. Deze organisatie is opgericht voor vogelaars die zich interesseren voor de vogels van het Oriëntaalse gebied (ZO-Azië westelijk tot Pakistan en noordelijk tot China) en die willen helpen bij het behoud ervan (zie ook *Limosa* 58: 77). Het eerste nummer bevat onder meer artikelen over *Pitta gurneyi* (vóór het onderzoek voor het laatst waargenomen in 1952), over de Krabplevier *Dromas ardeola* en over belangrijke vogels en bossen in Nepal. Nadere inlichtingen *The Membership Secretary, Oriental Bird Club, c/o The Lodge, Sandy, Beds. SG19 2DL, Groot-Brittannië*.

Watervogels en verzuring

In september 1986 verscheen het rapport "Het voorkomen van watervogels in kalkarme wateren en de relatie met verzuring" van de hand van P. W. Starmans van het Laboratorium voor Aquatische Oecologie (Katholieke Universiteit van Nijmegen). Het geeft de resultaten van een onderzoek naar de invloed van verzuring en andere omgevingsfactoren op de aanwezigheid van (broedende) watervogels op 103 (zwak gebufterde) wateren. Van een aantal soorten bleek de presentie in de onderscheiden pH-klassen significante verschillen te vertonen. Het rapport kan worden besteld door overmaking van f 15 op bankrekeningnummer 23.12.47.834 (postbanknummer NCB-bank 813042) ten name van Faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen te Nijmegen onder vermelding van "FW 3469, rapport 209).

Laatste nieuws

Als supplement van het *Wader Study Group Bulltin* is zojuist het boekje "Breeding waders in Europe", samengesteld door Theunis Piersma, verschenen. De 116 pagina's tellende uitgave geeft allereerst (30 pag.) een overzicht van schattingen van de broedpopulaties van steltlopers in Scandinavië, West-en Midden-Europa (incl. DDR, Polen, Tsjechoslowakije, Hongarije), Groenland en Ellesmere Island (Canada). De resterende 85 pagina's omvatten 3374 titels van literatuur over de broedbiologie van steltlopers in Europa. Deze uitgave kan worden besteld door overmaking van f 17,50 op postbank 1882523 ten name van Vogelbescherming de Zeist onder vermelding van "breeding waders".